

Voorzitter

halfroond. Derhalve stel ik voor om de agenda af te werken, lettend op de spoed die iedereen wil betrachten. Dat heb ik de afgelopen maanden ook beluisterd.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Sipkes.

Mevrouw **Sipkes** (GroenLinks): Voorzitter! Circa drie weken geleden heeft u voorgesteld om bij eenmalige uitzondering op een dinsdag na 23.00 uur door te vergaderen. Als ik het goed heb, is er in de afgelopen drie weken inderdaad één uitzondering geweest, namelijk één avond dat wij tot 23.00 uur hebben vergaderd. Bij overheidsdiensten wordt in de toekomst overgegaan op een 36-urige werkweek en als wij dan zien wat wij het Kamerpersoneel de afgelopen weken aandoen! Wil het Presidium een voorstel uitwerken van de wetsvoorstellen die echt voor 1 december afgehandeld moeten worden? Tevens vraag ik, de mogelijkheid te onderzoeken om ook op de maandagen plenair te vergaderen.

De **voorzitter**: Ik wil hier liever niet op ingaan. In de eerste plaats is het iedereen bekend welke wetsvoorstellen afgehandeld moeten worden. Deze zijn vermeld op het schema van de financiële wetsvoorstellen.

In de tweede plaats acht ik het niet verstandig om op maandag plenair te vergaderen. Op maandag vinden er veel commissievergaderingen met stenografisch verslag plaats, waardoor de plenaire vergadering wordt ontlast.

Ik maak bij het volgende de aantekening dat ik de gebeurtenissen van de afgelopen week alleen van horen zeggen heb. Ik wijs iedereen erop dat het mij is opgevallen dat men bij de debatten zonder spreektijdbeperking – en zelfs bij die met spreektijdbeperking – bij de interrupties geen enkele beperking in acht neemt. Men vindt de eigen punten zeer belangrijk en men krijgt daar alle ruimte voor. Dat heeft dan consequenties. De keerzijde is dat de vergadering heel strak geleid wordt, dat kan overigens zeer gemakkelijk. Ik heb niet de indruk dat mevrouw Sipkes of iemand anders in de Kamer dit beoogt. Zoals gebruikelijk moeten wij even doorbijten.

De andere punten die mevrouw Sipkes noemt, zijn om een heleboel redenen niet aan de orde. Het is beter deze zaak nu te laten rusten.

Iedereen weet dat de oplossing is dat men enige beperking in acht neemt. Ik verwijs echter naar het verloop van de debatten. Er wordt veel en lang geïnterrupteerd, waarbij er vaak sprake is van herhalingen. Dit heeft de consequentie dat het wat langer duurt. De eindtijd van 23.00 uur kan ook een middel zijn om tot enige zelfdiscipline te komen. Als wij het zo benaderen, komen wij vanzelf weer rond 23.00 uur uit.

Het woord is aan de heer Hendriks.

De heer **Hendriks**: Voorzitter! Ik heb een vraag aan u persoonlijk. Onder agendapunt 19 wordt de stemming aangekondigd van de motie-Beinema c.s. over het Vlaams Cultureel Verdrag in relatie tot het Taalunie-verdrag. Die motie droeg mijn handtekening. Ik heb die echter laten weghalen. Heeft u dit bericht bereikt?

De **voorzitter**: Ja. Dit is overigens geen zaak voor de regeling van werkzaamheden, maar ik kan u zeggen dat ik had willen melden dat u uw handtekening hebt teruggenomen onder de motie op stuk nr. 7 (24434).

De heer **Hendriks**: Dank u vriendelijk.

Aan de orde is **het mondelinge vragnuur**, overeenkomstig artikel 136 van het Reglement van orde.

Vragen van het lid Verkerk aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken, over **de problemen met de computer in verband met de komende eeuwwisseling**.

□

De heer **Verkerk** (AOV): Voorzitter! Ik wil dit omschrijven als het "C2000-probleem". Het moet bekend zijn dat er problemen op dit terrein bij de pensioenfondsen, de gezondheidszorg en de politie verwacht kunnen worden. Er zijn nu ook automatiseringsproblemen bij de thuiszorg. Dit geeft mij aanleiding tot het stellen van de volgende vragen.

1a. Is de staatssecretaris ervan overtuigd dat elk departement zijn

mening deelt dat het millennium-probleem een niet te onderschatten bedreiging kan vormen voor het functioneren van informatiesystemen? Ik verwijs in dit verband naar de antwoorden op de vragen van de heer Cherribi.

1b. Waarom heeft de staatssecretaris na augustus van dit jaar geen nieuwe inventarisatie laten maken van de activiteiten per departement op dit gebied? In de antwoorden aan de heer Cherribi verwijst de staatssecretaris naar het antwoord van augustus jongstleden op vragen mijnerzijds over hetzelfde onderwerp.

2a. Weet de staatssecretaris dat in adviezen in de sector zorg van het ministerie van Volksgezondheid het probleem niet aan de orde wordt gesteld?

2b. Hoever is het Algemeen burgerlijk pensioenfonds met zijn inventarisatie?

2c. Hoever staat de inventarisatie bij het ministerie van Justitie? Ik denk daarbij aan het Korps landelijke politiediensten, de Immigratie- en naturalisatiedienst en de justitiële inrichtingen.

2d. Wat kost de millennium-problematiek Justitie?

2e. Hoever is de Vereniging van Nederlandse gemeenten met inventariseren?

3. Waarom erkent de staatssecretaris wel een organisatieoverstijgend probleem voor overheid en veld, maar geen toegevoegde waarde van de zijde van zijn departement? Vindt de staatssecretaris dat elk departement en iedere dienst zijn eigen wiel weer moet uitvinden? Weet hij dat de belastingdienst en de marine al zeer ver zijn met het werken aan een oplossing?

De **voorzitter**: Uw tijd is om. Het woord is aan de staatssecretaris.

□

Staatssecretaris **Kohnstamm**: Voorzitter! Op het door de heer Verkerk centraal gestelde punt heb ik inderdaad geprobeerd in te gaan in reactie op vragen zijnerzijds van 21 mei en vervolgens van de leden Cherribi, Voûte-Droste en Van Erp.

Wat de eerste vraag betreft, is ieder departement van mening dat de overgang naar het jaar 2000 een probleem kan opleveren als de software daartoe onvoldoende is geëquipeerd. Ik heb bij een brief aan

Kohnstamm

de Kamer van 30 augustus jl., ook in reactie op schriftelijke vragen van de heer Verkerk, de stand van zaken van alle relevante departementen en semi-overheidsinstanties, voorzover bij ons bekend, als bijlage opgenomen. Dit is een antwoord op de vraag hoe zij zich voorbereiden op dit millenniumprobleem. Die inventarisatie lijkt mij vooralsnog voldoende, gegeven het feit dat er nog drie jaar te gaan zijn. Ik voel niet de behoefte om elke anderhalve maand opnieuw aan alle departementen en genoemde organisaties de vraag voor te leggen hoever zij daarmee is.

Het is mij niet bekend dat in adviezen in de sector zorg het probleem niet aan de orde wordt gesteld. Op de vragen 2b, c, d en e zal ik schriftelijk reageren, omdat ik die gegevens nu niet paraat heb.

De derde vraag gaat over de toegevoegde waarde. Wij hebben ten aanzien van de organisatie van dit soort automatiseringsvraagstukken met name in de IVR afgesproken dat degene die verantwoordelijk is voor de automatisering en informatisering van de desbetreffende organisatie, ook verantwoordelijk is voor dit soort vraagstukken. Dit is de reden waarom ik ze er wel op heb gewezen, maar niet direct inziet dat wij een toegevoegde waarde kunnen hebben, meer dan wat wij gedaan hebben, namelijk inventariseren, waarschuwen en ons ervan vergewissen dat iedereen – met de heer Verkerk – er zeker van is dat er een probleem kan rijzen. Iedereen is hard aan het werk aan de oplossing daarvan.

□

De heer **Verkerk** (AOV): Voorzitter! Ik zou deze vragen niet gesteld hebben als ik niet echt zorgen zou hebben over die stand van zaken. Er is een vage inventarisering en een vage waarschuwing. De staatssecretaris geeft in zijn antwoorden wel aan dat er een organisatie-overstijgend probleem is, maar hij vindt dus dat iedereen zijn eigen wiel moet uitvinden. Ik vraag hem of hij cijfers beschikbaar heeft. Volgens mijn gegevens gaat het om 20 mld. aan overheidsgeld dat in de wijzigingen met het oog op het jaar 2000 zal moeten worden gestoken. Deze cijfers heeft directeur Hirdes van Tech Force in Hoofddorp, een gespecialiseerd bedrijf, voor mij

berekend op grond van cijfers die in de Verenigde Staten voor de gehele wereld zijn berekend, het bekende rapport-Capers-Jones. Ik hoor graag van de staatssecretaris of hij niet vindt dat het tijd wordt om een werkgroep of projectgroep van zijn ministerie in te stellen. Deze groep kan de Kamer de cijfers geven en om de drie maanden een rapportage uitbrengen. Daarnaast kan het departement, dat een coördinerende rol heeft, de gegevens die bij andere diensten voorhanden zijn, zoals de marine en de belastingdienst, doorgeven aan de andere departementen. Zo wordt voorkomen dat er overheidsgeld en dus gemeenschapsgeld over de balk wordt gesmeten. Bovendien kan hiermee worden voorkomen dat er werkelijk problemen ontstaan, want als men op 1 januari 1999 niet klaar is met de programma's, waarna nog een jaar beschikbaar is om daar fouten uit te halen, gaat het helemaal mis met de Nederlandse samenleving.

□

Staatssecretaris **Kohnstamm**: Voorzitter! De waarschuwing van de heer Verkerk en de drie eerdergenoemde leden van de VVD-fractie kwam tijdig genoeg. Overigens waren het departement en de verschillende betrokkenen op de andere departementen al met het een en ander bezig. Ieder departement heeft echter een eigen systeem en zal dus tot op zekere hoogte – in de woorden van de heer Verkerk – zelf het wiel moeten uitvinden als een verandering aangebracht moet worden in de software van de verschillende automatiseringssystemen. Zij zullen zelf moeten bekijken of de programmatuur geschikt is voor de eeuwwisseling en als dat niet het geval is, zullen zij de nodige actie moeten ondernemen.

De 20 mld. die de heer Verkerk noemt, kan ik op geen enkele wijze thuisbrengen. De overheid investeert ongeveer 3 mld. per jaar in automatisering en informatisering. Ik houd het volstrekt ondenkbaar dat de "release" die nodig is voor de aanpassing van de programmatuur aan de eeuwwisseling ongeveer 20 mld. zou kosten. Voorzichtige berekeningen van het departement, mede ter voorbereiding van dit vragnuur, leveren het beeld op dat een investering van tussen de 300 mln. en 500 mln. nodig is als er

wijzigingen dienen plaats te vinden die losstaan van de bestaande aanpassing van de programmatuur die bij sommige instanties toch al vóór 2000 op onderdelen plaatsvindt. Het conversieklaar maken kan tegelijkertijd gebeuren met de toch al noodzakelijke wijzigingen in de programmatuur en dan kost het aanzienlijk minder.

Ik ben graag bereid, overigens niet elke drie maanden omdat dat mij teveel van het goede lijkt, om vóór de komende zomer opnieuw te rapporteren en ervoor te zorgen dat de bijlage die op 30 augustus naar de Kamer is gegaan, geactualiseerd wordt, zodat de Kamer op dat punt zo nodig opnieuw op de hoogte is gesteld en daarover zo nodig nadere informatie kan inwinnen.

□

De heer **Van Erp** (VVD): Voorzitter! Nu de staatssecretaris de Kamer heeft toegezegd nog schriftelijke informatie te verstrekken, stel ik hem twee vragen waarop wij graag een schriftelijke reactie ontvangen.

Kan de staatssecretaris een overzicht geven van de activiteiten van de overheden in de andere landen op het gebied van de conversieaanpak? Wat is de planning? Welke instrumenten en welke middelen worden gebruikt?

Voorts wijs ik erop dat Nederland een dubbele drempel en een dubbele datum heeft. Op 1 januari 1999 moeten de computers namelijk "euroklaar" zijn in verband met de Europese munteenheid en het eurogirale verkeer. Daarnaast moeten de Nederlandse computers op 1 januari 2000 conversieklaar zijn. Dit vereist dus een dubbele aanpassing. Wij zien de volgende vraag graag te zijner tijd schriftelijk beantwoord. Hoe bereidt de staatssecretaris zich daarop voor? Betreft hij daarbij het Nederlandse actieplan voor software?

□

Staatssecretaris **Kohnstamm**: Voorzitter! Ik zeg de heer Van Erp graag toe dat ik de gevraagde informatie zo mogelijk schriftelijk aan hem en aan de Kamer zal doen toekomen. Op het eerste gezicht – maar ik zal proberen mij erin te verdiepen – zal het, afhankelijk van de overheidsstructuur, mogelijk of onmogelijk zijn om over andere

landen een overzicht te verschaffen. Bovendien is het mogelijk dat, als zo'n overzicht nu niet beschikbaar is, het nogal wat tijd kost om het te maken en dat het lang zal duren voordat wij het krijgen. Dat betekent immers dat je de verschillende landen moet gaan aanschrijven. Ik zal bezien of er iets is wat wij aan de Kamer beschikbaar kunnen stellen.

Op het tweede punt reageer ik graag schriftelijk.

Vragen van het lid Stellingwerf aan de minister van Verkeer en Waterstaat over de dreigende staking bij de Nederlandse Spoorwegen.

□

De heer **Stellingwerf** (RPF): Voorzitter! Het is al maandenlang bekend dat er bij de Nederlandse Spoorwegen sprake is van problemen rond de arbeidsvoorwaarden. Al lange tijd dreigt het stakingswapen uit de kast te worden gehaald. Naar mijn mening moet juist alles uit de kast worden gehaald om een staking te voorkomen. Daarvoor zijn een aantal redenen aan te voeren.

1. De NS verrichten een taak met een publiek karakter. De openbare nutsfunctie van dit bedrijf is onmisbaar en wordt gezien de mobiliteitsontwikkelingen steeds belangrijker.

2. Er is sprake van een onbalans, van een wanverhouding, tussen enerzijds de geweldige negatieve maatschappelijke consequenties en anderzijds het belang van de betrokken sociale partners.

3. Het imago van het openbaar vervoer wordt ernstig geschaad, juist op een moment dat het gebruik van het openbaar vervoer krachtig zal moeten worden gestimuleerd.

4. Honderdduizenden burgers kunnen, als het zover is, niet op een normale manier op hun werk komen, als zij er al kunnen komen.

Mijn eerste vraag luidt als volgt. Vindt de minister het gelet op de openbare nutsfunctie acceptabel dat deze voorziening vanwege een arbeidsconflict tijdelijk uitvalt? Bij het gisteren gehouden debat over de infrastructuur heb ik de minister gevraagd initiatieven te nemen om via bemiddeling de staking te voorkomen. De minister suggereerde hierop dat zij slechts een oproep kan doen aan de betrokken partijen om

niet te staken, maar, zo zei ze, dat is het dan ook ongeveer.

Bij dezen wil ik de minister vragen deze oproep vanmiddag daadwerkelijk geadresseerd aan de betrokkenen te doen. Overigens zijn wij van oordeel dat zij haar taak in dezen te beperkt ziet. De recente geschiedenis leert ons dat de overheid wel degelijk over instrumenten beschikt om verdergaande initiatieven te nemen. Ik verwijs hierbij naar de bemiddelende rol van de commissie-Albeda bij de conflicten met de binnenschippers en de KLM-vliegers. Of moet het probleem volgens de minister eerst gierend uit de hand lopen alvorens dergelijke initiatieven worden genomen?

Is de minister, gezien haar verantwoordelijkheid voor het mobiliteitsbeleid en zeker voor het openbaar vervoer, bereid de komende dagen een actieve poging te ondernemen om de partijen bij elkaar te brengen met als doel de dreigende staking te voorkomen?

Ligt het daarbij niet voor de hand, in het huidige proces van verandering van arbeidsverhoudingen bij de NS een commissie aan het werk te zetten die de redelijkheid en de billijkheid van de positie van beide sociale partners tegen het licht houdt? Wil de minister beide partijen met dit voorstel benaderen en de Kamer voor het weekeinde over de uitkomsten van deze actie informeren?

□

Minister Jorritsma-Lebbink:

Voorzitter! De heer Stellingwerf heeft een aantal vragen gesteld over de mogelijke stakingsacties bij de Nederlandse spoorwegen, let wel, de "mogelijke" stakingsacties.

Allereerst heeft hij gevraagd of het vanwege de nutsfunctie überhaupt aanvaardbaar is dat er bij een bedrijf zoals de Nederlandse Spoorwegen wordt gestaakt. Vooralsnog is het de opvatting van het kabinet, en naar ik meen te weten ook van deze Kamer, dat wel degelijk ook in het openbaar vervoer – het maakt daarbij niet uit of het nu het streekvervoer, het stadsvervoer of de Nederlandse Spoorwegen betreft – werknemers en werkgever een eigen verantwoordelijkheid hebben en het stakingsmiddel in laatste instantie dus geoorloofd is. Enerzijds meen ik dat je heel goede argumenten moet hebben om dat middel niet toe te

staan. Anderzijds vind ik dat werkgevers of, in dit geval, werknemers buitengewoon goede argumenten moet hebben om het middel in te zetten. Dat geldt in feite niet alleen voor vervoersbedrijven, maar voor alle soorten bedrijvigheid.

Gisteren heeft de heer Stellingwerf gevraagd of ik mij daarmee wil bemoeien. Ik heb toen gezegd dat ik graag bereid ben op te roepen om te voorkomen dat er gestaakt gaat worden. Ik heb dat toen onmiddellijk gedaan, zij het dat dit slechts is gezegd in één zin en marge van een debat, omdat dat debat geheel niet over dit onderwerp ging. Op deze plek doe ik graag nog een keer de oproep aan beide partijen, werkgever en werknemers, om alles te doen om te voorkomen dat het stakingsmiddel werkelijk moet worden ingezet.

Ik moet zeggen dat ik tegen de overige twee punten van de heer Stellingwerf bezwaren heb. Als er al bemiddeld zou moeten worden, wat ik mij zou kunnen voorstellen, dan zal dat altijd moeten op initiatief van werknemers en werkgever. Zij zijn er beide verantwoordelijk voor. Als zij beide van mening zijn dat een derde partij, een bemiddelaar, een rol zou kunnen spelen in de oplossing van het conflict, dan is het aan hen om een bemiddelaar te vragen. Ik vind niet dat de overheid zich daarin zou moeten mengen.

□

De heer Stellingwerf (RPF):

Voorzitter! Ik dank de minister voor haar beantwoording en voor haar oproep aan beide betrokken partijen om heel goed na te denken, alvorens men maandag naar het stakingswapen zal grijpen. Zij heeft gezegd dat werkgever en werknemers hun eigen verantwoordelijkheid hebben. Dat heb ik voluit erkend. Dat wil ik ook helemaal niet ontkennen. Ik denk dat er heel goede argumenten zijn voor de minister om haar verantwoordelijkheid te verstaan, voordat er sprake is van escalatie.

Ik denk dat de minister zich te weinig rekenschap geeft van haar verantwoordelijkheid voor het mobiliteitsbeleid. Ik heb heel sterk de nadruk gelegd op de publieke functie van de spoorwegen, want de overheid is daar toch op heel veel manieren bij betrokken. Gisteren heeft de minister en marge een oproep gedaan. Nogmaals, ik ben heel blij dat zij deze heeft herhaald.